

DOI <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2024-28-1-53-61>

УДК 378. 22.015.01:7/9

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-9332-612X>

Олександра Бондаренко,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,
м. Київ

ОРІЄНТОВАНИЙ НА УЧНЯ ПІДХІД: ДОСВІД ШКІЛ ПІСЛЯБАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ДАНІЇ

***Анотація.** Метою статті є висвітлення сутності та специфіки орієнтованого на учня підходу до організації освітнього процесу в школах післябазової середньої освіти в Данії. Визначена мета передбачає розв'язання таких завдань: 1) вивчити й узагальнити праці данських педагогів щодо сутності та специфіки орієнтованого на учня підходу до організації освітнього процесу в школах післябазової середньої освіти Данії; 2) вивчити й описати приклади утвердження орієнтованого на учня підходу до організації освітнього процесу з данського педагогічного досвіду шкіл післябазової середньої освіти, що забезпечують розвиток особистісного потенціалу учнів. У дослідженні застосовано такі методи наукового пошуку: аналіз науково-педагогічних джерел з досліджуваної проблеми; методи інтерпретації й узагальнення данського педагогічного досвіду; монографічний метод – для логічного викладу отриманих результатів.*

У процесі здійсненого дослідження вивчено й узагальнено праці данських педагогів щодо ролі орієнтованого на учня підходу до організації освітнього процесу з розвитку особистісного потенціалу учнівської молоді в данських школах досліджуваного типу. Зазначено, що утвердження на основі прогресивної педагогіки орієнтованого на учня підходу до організації освітнього процесу в данських школах післябазової середньої освіти виявляється в індивідуалізації та диференціації навчання (зокрема, у внутрішньошкільній диференціації – за рівнями та профілями). Це досягається шляхом комбінації базових загальноосвітніх предметів і різноманітних предметів за вибором (предмети культурного спрямування, профільні предмети та предмети з розвитку вмінь), а також вибору рівня складності й обсягу опанування певними навчальними предметами.

Установлено, що в усіх данських школах досліджуваного типу викладання здійснюється відповідно до різних академічних рівнів учнів з кожного предмета, що дає вам можливість персоналізувати профіль навчання з метою підвищення рівня навчальних досягнень кожного учня. Разом з цим у данських школах післябазової середньої освіти добре організована діагностика особистісних якостей кожного учня, консультування, а також допомога учням у розробленні індивідуальної програми навчання.

Відзначено, що головна мета данської школи післябазової середньої освіти полягає в тому, щоб перетворити учнів на когось, тобто сформувати та підтримати напрями їхньої індивідуальної роботи, спрямовані на самовдосконалення та самоздійснення. У статті розглянуто приклади утвердження орієнтованого на учня підходу до організації освітнього процесу з данського педагогічного досвіду, що забезпечують розвиток особистісного потенціалу учнів.

***Ключові слова:** диференціація навчання, індивідуалізація навчання, орієнтований на учня підхід, особистісний потенціал, освітній процес, прогресивна педагогіка, данські школи післябазової середньої освіти.*

© Олександра Бондаренко, 2024

Вступ. Нині ключова мета освіти полягає в тому, щоб допомогти молодій людині розвинути надійний внутрішній стрижень, знайти власний шлях у все більш не визначеному, мінливому й дедалі складнішому світі. Сучасна школа повинна готувати учнівську молодь до набагато швидших, ніж будь-коли раніше, економічних, соціальних і технологічних змін, до нових професій і загалом різних непередбачуваних викликів сучасного світу. Тому сутністю освіти сьогодення є розвиток креативності, критичного мислення, уміння ефективно спілкуватися та взаємодіяти; актуальність знань, розуміння й уміння використовувати

потенціал нових технологій; особистісні якості, завдяки яким люди здатні до самовдосконалення, самоздійснення та спільної співпраці задля сталого розвитку людства.

Успішний педагогічний досвід у сфері розвитку особистісного потенціалу учнівської молоді існує в Данії, зокрема він простежується у функціонуванні інноваційних шкіл післябазової середньої освіти – *efterskoles* – і заслуговує на уважне вивчення та творчу адаптацію до реалій української освіти. Ці школи, користуючись у Данії великою популярністю, пропонують численні можливості для розвитку особистісного потенціалу молодих людей віком від 14 до 18 років, надаючи також їм значну свободу в розробленні власної навчальної програми [7, с. 21].

В українському науково-педагогічному дискурсі проблеми данської освіти висвітлено в працях В. Богачової (народні школи для дорослих), С. Федоренко (школи післябазової середньої освіти). Специфіку функціонування альтернативних шкіл у різних країнах світу досліджували такі українські науковці, як-от: Л. Баталія, О. Заболотна, І. Мартинчук, В. Палкуш, Л. Пуховська, І. Кравець. У закордонній педагогічній літературі специфіці діяльності альтернативних шкіл присвячені наукові здобутки В. Акера (США), Ф. Вудза і Г. Вудз (Велика Британія), Дж. Гутека (США), Е. Дебар'є (Франція), К. Луян (США), К. Каддена (США), Д. Кемпбела (США), Дж. Кілпатрика (США), П. Кланше (Франція), Р. Крамер (США), Л. Морі (Франція), Е. Оглетрі (Данія), Дж. Паулла (Велика Британія), Ж. Піатона (Франція), Е. Стендінга (США), Ж. Тестаньєра (Франція) тощо.

Мета та завдання. Метою статті є висвітлення специфіки орієнтованого на учня підходу до організації освітнього процесу в данських школах післябазової середньої освіти. Визначена мета передбачає розв'язання таких завдань: 1) вивчити й узагальнити праці данських педагогів щодо сутності та специфіки орієнтованого на учня підходу до організації освітнього процесу в школах післябазової середньої освіти Данії; 2) вивчити й описати приклади утвердження орієнтованого на учня підходу до організації освітнього процесу з данського педагогічного досвіду шкіл післябазової середньої освіти, що забезпечують розвиток особистісного потенціалу учнів.

Методи дослідження. У дослідженні застосовано такі методи наукового пошуку: аналіз науково-педагогічних джерел з досліджуваної проблеми; методи інтерпретації й узагальнення данського педагогічного досвіду; монографічний метод – для логічного викладу отриманих результатів.

Результати дослідження. Утвердження орієнтованого на учня підходу до організації освітнього процесу в данських школах післябазової середньої освіти виявляється в індивідуалізації та диференціації навчання (зокрема, у внутрішньошкільній диференціації – за рівнями й профілями). Данія, на думку Іди Гран Андерсен, дослідниці Данського

національного центру соціальних досліджень (The Danish National Centre for Social Research), професорки Копенгагенського університету (University of Copenhagen) та Саймона Кальмар Андерсена, професора Орхуського університету (Aarhus University), є сприятливим контекстом для дослідження освітнього процесу, орієнтованого на учня, через подвійну мету обов'язкової освіти в цій країні – сфокусованість не лише на здобутті учнями певних академічних знань, а й на соціальному й особистісному розвитку [1, с. 6]. На переконання данських педагогів [1; 4], прогресивна педагогіка (progressive pedagogy), тобто навчання і виховання, орієнтоване на учня, або так звана невидима педагогіка (invisible pedagogy), відрізняється від видимої (традиційної) педагогіки у своєму способі передачі знань учням і у своєму виховному впливові на них [1, с. 7–8]. Невидима або прогресивна педагогіка вирізняється такими характеристиками, як-от [5, с. 23]:

- контроль учителя над дитиною є швидше неявним, ніж явним;
- в ідеалі вчитель організовує контекст, який дитина повинна перебудувати та дослідити;
- в організованому вчителем навчально-пізнавальному контексті дитина має широкі повноваження щодо вибору структури, а іноді й часу, своєї діяльності;
- дитина регулює власні дії та соціальні стосунки.

У прогресивній педагогічній практиці ролі учня й учителя є гнучкими, і часто вчителі та учні беруть участь у гетерогенних навчально-виховних групах [3, с. 28]. При цьому здатність, наприклад, не розглядається як фіксована й загальна категорія, а зображується в ролі процесу, який реалізується в контексті активної міжособистісної взаємодії кожного учня з учителем і однолітками [4]. У такий спосіб невидима педагогіка сфокусована на використанні групових і проектно-орієнтованих методик в освітньому процесі.

Водночас принципи організації освітнього процесу в досліджуваних данських школах дозволяють надати учням упевненості у своїй здатності розвивати власний особистісний потенціал [1, с. 7]. З-поміж них такі [1; 11]:

- знання своїх учнів, зокрема їхніх особистісних характеристик (передбачає розроблення профілю кожного учня для визначення його/її мотивів, прагнень і проблем);
- сприяння досягненню учнями метакогнітивної обізнаності (усвідомлення, яке виникає в результаті зосередженої уваги без засудження, щоб допомогти їм усвідомити свої сильні і слабкі сторони, критично обдумувати своє мислення та контролювати свій стрес і занепокоєння); зокрема, метапізнання може допомогти розпізнати перешкоди для навчання і (само)виховання та прокласти шлях до їхнього усунення);

- повага до різноманіття – різного походження, талантів і способів навчання (учні приносять у клас різноманітний культурний контекст, знання, навички та ставлення, які впливають на те, як вони навчаються, на їхню самоефективність у навчанні та свободу волі);

- узгодження навчальних цілей, оцінювання й автентична навчально-пізнавальна діяльність учнів та усвідомлення очікувань (дозволяє учням стати мотивованими, відкривати та конструювати власні знання; як педагоги, так і учні мають особисті очікування, усвідомлення цих очікувань та обмін ними є ключовим для освітньо-виховного партнерства учнів і вчителів); важливими тут є рольові ігри, метод служіння громаді та проблемно-пошуковий метод;

- мотивуючий зворотний зв'язок (є важливим для навчання та зростання, сприяє розвиткові волі в учнів; надає змогу здобувачам освіти контролювати й обмірковувати своє навчання, змінювати поведінку, якщо це необхідно, та розвивати наполегливість і стійкість до завершення роботи: навички, необхідні їм для розвитку в реальному світі;

- постійне навчання та рефлексія.

Яскравим прикладом орієнтованого на учня підходу до організації освітнього процесу в данських школах післябазової середньої освіти слугує наявність у кожного здобувача освіти індивідуальної програми навчання, що розробляється в партнерстві «учень-учителі». В усіх данських школах досліджуваного типу викладання здійснюється відповідно до різних академічних рівнів учнів з кожного предмета, що створює можливість персоналізувати профіль навчання з метою підвищення рівня навчальних досягнень учнівської молоді.

Не є винятком і школа-коледж Ранума (Ranum Efterskole College <https://www.ranumefterskole.dk/>), найбільша школа післябазової середньої освіти в Данії, що розташована в мальовничому м. Гіммерленді, з територією шкільного містечка площею 20 000 м². Ураховуючи той факт, що в школі Ранума навчається 430 учнів, то кожен з них має свій індивідуальний розклад занять. Оскільки здобувач освіти обирає індивідуальні профільні предмети, наприклад, танці, драматургію, гастрономію, або предмети культурного спрямування – жоден із 430 учнів школи не має однакового розкладу. Крім того, щоб гарантувати, що кожен учень упорається з академічними труднощами, незалежно від того, на якому рівні він або вона вступає до школи, у межах усіх навчальних предметів пропонують різні рівні вивчення – від одного до п'яти (від простішого до складнішого). Наприклад, учень може вивчати математику на першому рівні, англійську мову на третьому рівні та датську мову на четвертому рівні. Різні рівні варіюються від данської загальноосвітньої програми для 9-го та 10-го класу до міжнародних програм, наприклад навчальна програма на отримання Міжнародного загального сертифікату про середню освіту (International General Certificate of Secondary Education – IGSCCE).

Іншим прикладом реалізації орієнтованого на учня підходу до навчання і виховання в данських школах післябазової середньої освіти слугує широкий вибір факультативних предметів. Відповідно до данської системи освіти, школа Ранума пропонує учням навчання в 9-му і 10-му класах з вивченням обов'язкових загальноосвітніх (academic subjects) предметів і факультативних (electives subjects) предметів на вибір. З-поміж останніх: предмети культурного спрямування (cultural subjects), профільні предмети (profile subjects) та предмети з розвитку вмінь (skills subjects). До останніх належать такі:

- предмет «10+НАВИЧОК на відкритому повітрі» (10+SKILLS Outdoor) (учні працюють майже з усіма уявними водними видами спорту, випробовуючи серфінг на хвилях, вейкбординг (комбінація серфінгу, сноубордингу, скейтбордингу і водних лиж), віндсерфінг, греблю з веслами, серфінг на байдарках, зимове плавання, підводне полювання на омарів і риболовлю. Коли погода не підходить для занять водними видами спорту, вони займаються такими видами спорту, як скелелазіння, катання на гірських велосипедах. Крім того, вони ходять у походи, вивчають мистецтво життя в лісі – бушкрафт (Bushcraft) та способи приготування їжі на відкритому вогні);

- предмет «10+НАВИЧОК вітрильного спорту» (10+SKILLS Sailing) – учні вчаться керувати вітрильним човном, а також дізнаються, які можливості навчання існують у морських професіях;

- предмет «10+НАВИЧОК гастрономії» (10+SKILLS Gastronomy) – це перш за все приготування смачних страв на основі рецептів з усього світу, а також створення власних рецептів шляхом експериментування з різними продуктами. Основна мета цього предмету орієнтована на цілі сталого розвитку ООН щодо здоров'я та благополуччя. Учні навчають різним технологіям приготування їжі та тому, як оцінити, який метод підходить для приготування тих чи інших продуктів, щоб їжа була здоровою та смачною з урахуванням азіатських, європейських, середземноморських принципів приготування тощо.

Ідея такої освітньо-виховної сфокусованості полягає в тому, що в комплексі спортивні види спорту, природа й гастрономія створюють ключовий зв'язок між творчістю, культурою, спортом і навколишнім середовищем. Школа розглядає цю взаємодію як процес навчання і (само)виховання, під час якого кожен учень зрештою наважується шукати власні межі самопізнання й самоздійснення та виражати себе як особистість у спільноті, що загалом сприяє розвиткові його/її особистісного потенціалу.

Загалом у школі Ранума учням пропонується:

- на вибір більше двадцяти (20+) факультативних профільних предметів (з-поміж них: «ЗМІ», «Танець», «Кіберспорт», «Візуальний дизайн», «Йога як спосіб життя», «Міфи та

легенди» та ін.), підготовка до складання міжнародних іспитів (International Cambridge IGCSE);

- понад шістдесят (60+) предметів культурного спрямування (наприклад, «Балі», «Коста Ріка», «Японія», «Греція», «Намібія – охорона дикої природи», «Тайланд – охорона дикої природи» тощо);

- три навчальні поїздки в різні куточки світу (інтегровані в тематику різних факультативних предметів відповідно до інтересів учнів).

Водночас викладачі школи Ранума у своїй діяльності спираються на основні положення освітньої філософії інклюзивної спільноти та інклюзивного навчання (Inclusive Community and Learning) [2; 6; 9]. Керівництво цієї школи своєю головною метою визначає створення сприятливого середовища, у якому вчителі й учні в єдності сприятимуть розвиткові інноваційних шкільних програм навчання й виховних заходів. Результат часто досить помітний серед іншого в широкому спектрі позакласних заходів, які пропонуються в школі, у співпраці між учнями й учителями постійно розробляються нові факультативні предмети, наприклад, такі, як-от: «Відновлення коралів» (Coral Restoration), «Садівництво» (Greenfingers) тощо.

Вчителі школи Ранума переконані, що взаємодія з іншими культурами під час навчання зміцнює особистий розвиток здобувачів освіти та надає їм сильне відчуття особистої ролі в глобалізованому суспільстві сьогодення. Із цієї причини учнівська молодь школи три рази протягом кожного навчального року подорожує по всьому світові. Школа Ранума також запрошує до себе на викладання вчителів та на навчання молодь із-за кордону.

У цій школі післябазової середньої освіти усвідомлюють, що всі її учасники освітнього процесу є частиною взаємопов'язаного глобалізованого світу. Школа Ранума має потужну мережу міжнародної співпраці зі школами різних країн і світовими освітніми інституціями з усього світу. Серед її партнерів такі міжнародні організації, як-от: Кембриджське оцінювання міжнародної освіти (Cambridge Assessment International Education (<https://www.cambridgeinternational.org/>)), Північна мережа міжнародних шкіл (Nordic Network of International Schools (<https://www.nordicnetworkonline.net/>)), Американське польове служіння громаді (American Field Service – AFS (<https://www.afsusa.org/>)), Освітнє співробітництво для міжнародних шкіл (the Educational Collaborative for International Schools – ECIS (<https://ecis.org/>)), ЮНЕСКО (UNESCO (<https://unesco.org/>)) та Організація з присудження Премії Герцога Единбурзького (The Duke of Edinburgh Award (<https://www.dofe.org/>)). У зв'язку із цим педагоги цієї школи переконані, що толерантність і прийняття є важливими для сприяння міжкультурному взаєморозумінню, а допитливість і

відкритість слугують основою для формування в учнівській молоді ключових компетентностей XXI ст.

Обговорення. Загалом данські педагоги I. Andersen та S. Andersen [1], M. Baeten, E. Kyndt, K. Struyven та F. Dochy [4], L. Mørck [9], а також вітчизняні науковці, зокрема С. Федоренко [7; 10] одностайні у своїх думках щодо важливості створення таких умов, за яких кожен учень міг би повноцінно оволодівати змістом навчального матеріалу, гармонійно розвивався відповідно до своїх індивідуальних можливостей, схильностей, інтересів, успішно формувався як особистість з її унікальними особливостями. Саме орієнтований на учня підхід до організації освітнього процесу дозволяє враховувати різноманітність учнів та їхні різні потреби, а також підвищити мотивацію до навчання й самопізнання, що загалом сприяє розвитку особистісного потенціалу.

Роль учителя полягає в тому, щоб діяти як провідник або тренер, який підтримує учнів у їхньому індивідуальному процесі із самоідентифікації. Остання передбачає низку характеристик, які зумовлюють унікальність особистості [10]. Головна мета данської школи післябазової середньої освіти полягає в тому, щоб перетворити учнів на когось [8], тобто сформувати та підтримати напрями їхньої індивідуальної роботи, спрямовані на самовдосконалення та самоздійснення.

Висновки. Отже, утвердження на основі прогресивної педагогіки орієнтованого на учня підходу до організації освітнього процесу в данських школах післябазової середньої освіти виявляється в індивідуалізації та диференціації навчання (зокрема, у внутрішньошкільній диференціації – за рівнями та профілями). Це досягається шляхом комбінацій базових загальноосвітніх предметів і різноманітних предметів за вибором (культурного спрямування, профільних предметів та з розвитку вмінь), а також вибору рівня складності й обсягу опанування певними навчальними предметами. Установлено, що в усіх данських школах досліджуваного типу викладання здійснюється відповідно до різних академічних рівнів учнів з кожного предмета, що дає можливість персоналізувати профіль навчання з метою підвищення рівня навчальних досягнень кожного учня. Водночас у данських школах післябазової середньої освіти добре організована діагностика особистісних якостей кожного учня, консультування, а також допомога здобувачам освіти в розробленні індивідуальної програми навчання.

Перспективу подальших наукових розвідок у цьому напрямі вбачаємо в дослідженні форм і методів навчання в школах післябазової середньої освіти Данії.

Список використаних джерел

1. Andersen I. G., Andersen S. C. Student-Centered Instruction and Academic Achievement: Linking Mechanisms of Educational Inequality to Schools' Instructional Strategy. *British Journal of Sociology of Education*. 2017. Vol. 38. № 4. P. 533–550. <https://doi.org/10.1080/01425692.2015.1093409>.
2. Anthias F. Where do I belong? Narrating collective identity and translocational positionality. *Ethnicities*. 2002. Vol. 2. № 4. P. 491–514.
3. Atkinson P. *Language, Structure and Reproduction: An introduction to the Sociology of Basil Bernstein*, London: Methuen & Co. Ltd, 1985. 226 p.
4. Baeten M., Kyndt E., Struyven K., Dochy F. Using student-centred learning environments to stimulate deep approaches to learning: Factors encouraging or discouraging their effectiveness. *Educational Research Review*. 2010. Vol. 5. № 3. P. 243–260. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2010.06.001>
5. Bernstein B. Class and pedagogies: visible and invisible. *Educational Studies*. 1975. № 1. P. 23–41.
6. Council of Europe. Democratic and Inclusive Community. Resource book for trainers. Council of Europe, 2021. URL : <https://rm.coe.int/prems-077421-gbr-2651-democratic-and-inclusive-learning-community-a4-w/1680a38993>
7. Fedorenko S. Pedagogical Phenomenon of the Danish Efterskole. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2019. № 1(37). P. 20–27. <https://doi.org/10.31499/2306-5532.1.2019.155036>
8. Frykman J. *Ljusnande framtid!: Skola, mobilitet och kulturell identitet*, Lund: Historiska media, 1998. 208 p.
9. Mørck L. L. Studying Empowerment in a Socially and Ethnically Diverse Social Work Community in Copenhagen, Denmark. *ETHOS*. 2011. Vol. 39. № 1. P. 115–137.
10. Smerdon B. A., Burkam D. T., Lee V. E. Access to constructivist and didactic teaching: who gets it? Where is it practiced? *Teachers College Record*. 1999. Vol. 101. № 1. P. –34.
11. Федоренко С. В. Теорія і методика формування гуманітарної культури студентів вищих навчальних закладів США. Дисертація на здобуття ступеня доктора педагогічних наук. Київ, 2017. 551 с.

References

1. Andersen, I. G., & Andersen, S. C. (2017). Student-Centered Instruction and Academic Achievement: Linking Mechanisms of Educational Inequality to Schools' Instructional Strategy. *British Journal of Sociology of Education*, 38(4), 533–550. <https://doi.org/10.1080/01425692.2015.1093409>
2. Anthias, F. (2002). Where do I belong? Narrating collective identity and translocational positionality. *Ethnicities*, 2(4), 491–514.
3. Atkinson, P. (1985). *Language, Structure and Reproduction: An introduction to the Sociology of Basil Bernstein*. London: Methuen & Co. Ltd.
4. Baeten, M., Kyndt, E., Struyven, K., & Dochy, F. (2010). Using Student-Centred Learning Environments to Stimulate Deep Approached to Learning: Factors Encouraging or Discouraging Their Effectiveness. *Educational Research Review*, 5, 243–260. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2010.06.001>
5. Bernstein, B. (1975). Class and pedagogies: visible and invisible. *Educational Studies*, 1, 23–41.
6. Council of Europe. Democratic and Inclusive Community. (2021). *Resource book for trainers*. Council of Europe. Retrieved from <https://rm.coe.int/prems-077421-gbr-2651-democratic-and-inclusive-learning-community-a4-w/1680a38993>
7. Fedorenko, S. (2019). Pedagogical Phenomenon of the Danish Efterskole. *Comparative Educational Studies*, 1(37), 20–27. <https://doi.org/10.31499/2306-5532.1.2019.155036>
8. Frykman, J. (1998). *Ljusnande framtid!: Skola, mobilitet och kulturell identitet*. Lund: Historiska media.
9. Mørck, L. L. (2011). Studying Empowerment in a Socially and Ethnically Diverse Social Work Community in Copenhagen, Denmark. *ETHOS*, 39(1), 115–137.
10. Smerdon, B.A., Burkam, D. T., & Lee, V. E. (1999). Access to constructivist and didactic teaching: who gets it? Where is it practiced? *Teachers College Record*, 101(1), 5–34.
11. Fedorenko, S. V. (2017). *Teoriia i metodyka formuvannia humanitarnoi kultury studentiv vyshchikh navchalnykh zakladiv SSHA* [Theory and methods of formation of liberal humanistic culture of students of higher educational institutions of the USA] (Doctoral dissertation, Kyiv).

Oleksandra Bondarenko,
National Technical University of Ukraine
“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”,
Kyiv

STUDENT-CENTERED APPROACH: THE EXPERIENCE OF EFTERSKOLES IN DENMARK

Abstract. *The purpose of the article is to highlight the essence and specifics of the student-oriented approach to the organization of the educational process in post-basic secondary schools – efterskoles – in Denmark. The specified goal involves solving the following tasks: 1) to study and summarize the works of Danish teachers regarding the essence and specifics of the student-oriented approach to the organization of the educational process in efterskoles in Denmark; 2) to study and describe examples of the adoption of a student-oriented approach to the organization of the educational process from the Danish pedagogical experience of efterskoles, which ensure the development of the personal potential of students. The research used the following methods of scientific research: analysis of scientific and pedagogical sources on the researched problem; methods of interpretation and generalization of the Danish pedagogical experience; monographic method for a logical presentation of the obtained results.*

In the course of the research, the works of Danish teachers regarding the role of a student-oriented approach to the organization of the educational process in relation to the development of the personality potential of high school student youth in Danish efterskoles have been studied and summarized.

It is noted that the adoption of a progressive pedagogy-based student-oriented approach to the organization of the educational process in efterskoles is manifested in the individualization and differentiation of learning (in particular, in intra-school differentiation – by levels and profiles). This is achieved through combinations of basic general education subjects and various elective subjects (subjects of cultural direction, profile subjects and subjects for the development of skills), as well as choosing the level of complexity and scope of mastery of certain academic subjects.

It has been found that in all Danish schools of the type under study, teaching is carried out according to the different academic levels of students in each subject, which gives you the opportunity to personalize the learning profile in order to increase the level of academic achievement of each student. Along with this, in Danish efterskoles, the diagnosis of the personal qualities of each student, counseling, as well as assistance to students in developing an individual study program are well organized.

It is stated that the main goal of the Danish efterskoles is to turn high school students into someone, that is, to form and support the directions of their individual work aimed at self-improvement and self-realization. The article examines examples of the adoption of a student-oriented approach to the organization of the educational process from the Danish pedagogical experience, which ensure the development of the personality potential of high school students.

Key words: *differentiation of learning, individualization of learning, student-oriented approach, personality potential, educational process, progressive pedagogy, Danish efterskoles.*

Стаття надійшла до редакції 13.08.2024.
Стаття прийнята до публікації 21.08.2024.